

Høringsuttalelse - Forslag til endringer i energiloven og plan- og bygningsloven

Motvind Norge ønsker større kommunal kontroll med vindkraftutviklingen velkommen, og ser at myndighetene har søkt å utarbeide et forslag som kan gi kommunene større kontroll på arealene. Vi anser lovforslaget som et godt skritt i riktig retning, men vi mener det er fortsatt har vesentlige mangler som vil hindre lokal forankring og aksept.

Innholdet er disponert slik:

1. All arealbruk må avklares etter plan- og bygningsloven	2
1.1. Det opprinnelige lovforslaget ga ikke unntak fra plan- og bygningsloven	2
1.2. Høringens redegjørelse for gjeldende rett er mangelfull på forvaltningspraksis	2
1.3. Gjeldende rett har medført lovbrudd og forvaltningskaos	3
1.4. Oversikt over lovbrudd som følge av forvaltningskaoset (ikke uttømmende):	4
1.5. Hensynet til å unngå dobbeltbehandling	5
1.6. Andre fordeler med å rydde opp i ansvar, oppgaver og roller	6
2. Til forslagene	6
2.1. Krav om områdeplan for vindkraft	6
2.2. Utfordringer med forslaget om områdeplan	7
2.2.1. <i>Detaljeringsgrad</i>	7
2.2.2. <i>Private aktører får råderett</i>	7
2.2.3. <i>NVE som planmyndighet</i>	7
2.2.4. <i>Kommunens angrevert</i>	8
2.3. Byggesaksreglene – hva med dem?	8
2.2.1 <i>Adkomstveg</i>	9
2.4. Forslag om felles konsekvensutredning for områdeplan og konsesjon	9
2.5. Innholdet i konsekvensutredning	9
2.6. Forslag om ekspropriasjon	10
2.7. Forslaget om statlig plan	10
3. Lovforslaget reiser en rekke bekymringer	10
3.1. Store verdier står på spill	10
3.2. Enorme arealer	11
3.3. Tilgang til arealene er økonomisk motivert.	12
3.4. Hvordan er Montrealavtalen tenkt ivaretatt?	13
3.5. Hvorfor er energimyndighetenes rolle spesiell?	13
4. Konklusjon	15

1. All arealbruk må avklares etter plan- og bygningsloven

Etter at Solbergregjeringen la fram «Rammeplan for vindkraft» i 2019, ble det synlig at energiforvaltningen ikke hadde sikret gode nok prosesser i vindkraftsakene for å oppnå lokal aksept og forankring. Motvind Norge representerer folkeopprøret som oppsto samtidig på mange steder i landet i kjølvannet av rammeplanen, og som en følge av utbyggingene som lenge hadde gått under radaren på grunn av hemmelighold, manglende demokratisk kontroll og saksbehandlingsavvik.

I ettertid er det avdekket lovbrudd og menneskerettighetsbrudd utført av energiforvaltningen og ansvarlige politikere, som i stor grad kan forklare noe av den manglende aksepten. Ingen er foreløpig stilt til ansvar, og det er ikke foretatt uavhengig gransking.

Stortinget anmodet på denne bakgrunn regjeringen om å komme med et forslag som sikret lokal aksept og forankring. Regjeringen ble med andre ord bedt om «å rykke tilbake til start», og om å innlemme planlegging og bygging av vindkraftanlegg i plan- og bygningsloven (pbl). Departementene begrunner også høringsnotatet med Hurdalsplattformen, som slår fast at regjeringen vil tillate utbygging av vindkraft på steder der det er gode vindforhold og lokal aksept, og at en behandling etter plan- og bygningsloven skal fremme lokal aksept og forankring.

1.1. Det opprinnelige lovforslaget ga ikke unntak fra plan- og bygningsloven

Det opprinnelige forslaget til plan- og bygningslov fra 2003 hadde flertall for at det ikke skulle gis unntak fra plan- og bygningslovens hovedregler for energilovsakene. Forslaget ble likevel ikke vedtatt til tross for at kun ett medlem av utvalget var uenig – og det var medlemmet fra kraftbransjen.¹

Energianlegg ble på denne måten gitt noen unntak fra plan- og bygningsloven, men de ble *ikke* unntatt fra loven i seg selv, kun fra enkelte bestemmelser. Dette var unntak fra reguleringsplikt i § 12-1, 3. ledd, det ble innført en egen hjemmel om statlig plan i § 6-4, 4. ledd, og innført et unntak fra søknad om byggetillatelse for anleggene i byggesaksforskriften (SAK) § 4-3 1. ledd bokstav c).

1.2. Høringens redegjørelse for gjeldende rett er mangelfull på forvaltningspraksis

Høringsforslaget redegjør for gjeldende rett, men unnlater å redegjøre for forvaltningens praktisering av gjeldende rett.

Motvind Norge har påvist at forvaltningspraksis systematisk og i flere tilfeller ikke har vært i tråd med gjeldende rett. Når dette ikke nevnes vil gjennomgangen av gjeldende rett kunne «lovliggjøre» 10-15 års ulovlig forvaltningspraksis som har vært i strid med norsk rett og rettsikkerheten til norske borgere.² «Lovliggjøringen» skjer gjennom å skape en ny rettskilde som dette høringsdokumentet er, og ved at det presenteres for Stortinget. Ifølge Asplan Viak er 1760 km² areal konsesjonsgitt, og mye uten tilstrekkelig arealavklaring i plan- og bygningsloven! Omfanget er enormt, det har aldri før skjedd i Norges historie, og hvordan det kunne skje bør omtales og granskes.

Det er brudd på gjeldende rett som har ført til at det er bygget vindkraftverk ved siden av drikkevann og i nedslagsfelt for drikkevann og næringsvann, det er derfor naboer og rettighetshavere ikke har fått konsesjoner og konsekvensutredninger på høring, det er derfor de samme ikke har vedtak å klage på når de mister jakt- og fiskerettighetene sine. Energimyndighetene har ikke forvaltet oppgaven i tråd med norsk lov.

¹ NOU 2003:14 fra planlovutvalget side 155 ff. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2003-14/id382097/>

² <https://motvind.org/forvaltningspraksis-har-gitt-vindkraftutbyggerne-en-ulovlig-snarvei-gjennom-plan-og-bygningsloven/>

Motvind Norge er derfor sterkt kritisk til at en gjennomgang av «gjeldende rett» overfor Stortinget, ikke samtidig redegjør for forvaltningspraksisen, som også er en del av rettsdannelsen. Det holder ikke å redegjøre for en idealsituasjon når forvaltningen selv ikke har fulgt regelverket.

Motvind Norge har i flere år bedt om uavhengig gransking av disse lovbruddene, uten å bli hørt. Vi mener det er viktig for energimyndighetenes integritet og landets historie, og frykter at denne saken skal skyves under teppet der krigsseilerne, Nordsjø-dykkerne og over 7000 ulovlige utbygginger i strandsonen³ ligger fra før.

Målet om å oppnå lokal forankring og aksept går gjennom en erkjennelse av de avvik, feil og mangler som er avdekket. I ettertid har det også kommet en Høyesterettsdom som bekrefter menneskerettighetsbrudd og dermed behovet for gransking, og vi håper Stortinget nå forstår viktigheten av at granskingen må skje, og at den må være uavhengig.

Motvind Norge vil i det følgende vise at rettsbruddene trolig ikke ville skjedd om energimyndighetene ikke hadde hatt unntakene fra plan- og bygningsloven, og om kommunen hadde kunnet utføre sine samordningsoppgaver og samfunnutviklingsoppgaver slik plan- og bygningsloven er ment innrettet.

1.3. Gjeldende rett har medført lovbrudd og forvaltningskaos

Mye av årsaken til at forvaltningskaoset har oppstått skyldes at myndighetsdelingen mellom kommunene og energimyndighetene er i motstrid til måten lovverket er bygget opp på. Lovens system for arealforvaltning gjør plan- og bygningsloven til en sektorovergripende lov, med kommunene som samordningsmyndighet, mens energimyndighetene er en av mange sektorer som kommunen har ansvar for å samordne når det gjelder arealforvaltningen. Så skjedde det at noe av kommunens sektorovergripende ansvar ble unntatt i energilovsakene. Disse unntakene er praktisert på en måte som har skapt et lovtomt rom hvor ingen, hverken energimyndighetene eller kommunene, har gjennomført samordningsplikten med annet gjeldende lovverk.

Dessverre ser det ut som at det nye lovforslaget heller ikke adresserer dette.

Energimyndighetene er ikke arealmyndighet, og har verken overordnet ansvar eller kunnskap om alle andre sektorer som kommunal planmyndighet har. Unntaket fra reguleringsplikten har likevel gitt energimyndighetene mulighet til å disponere over arealene i konsesjonen gjennom energiloven, men da uten at reglene i plan- og bygningsloven er fulgt. Vindkraftverket må jo plasseres ett eller annet sted. Energiforvaltningens forvaltningspraksis har derfor ført til at andre samfunnssektorer ikke har fått sine lovbestemte hensyn ivaretatt. Disse skal ivaretas gjennom den kommunale samordningsplikten etter pbl, både i planbehandlingen og byggesaksbehandlingen. Se pbl §§ 3-1, 2. ledd og 21-5. Kommunene har på sin side fått høre at de kun er høringsinstans, og har derfor ikke gjennomført samordningsplikten på vanlig måte.

Tysvær kommune eller Sandnes kommune ville f.eks. ha fått vurdert støy fra vindkraftverket av kommunelegen, de ville også sette støyen i sammenheng med belastningen fra en ny veg, og kanskje et annen støyende næringsprosjekt, for å vurdere totalbelastningen. En ordentlig kommunal behandling ville også trolig hindret at vindkraftverket på Guleslettene ble lagt rett ved siden av nedslagsfeltet til Sagavannet i Florø, som er drikkevannskilden til en by. Turbinene inneholder flere tusen liter olje, det stilles ikke krav om oppsamlingskar, og innebærer stor og alvorlig forurensningsfare. I Berlevåg er Raggovidda vindkraftverk også lagt i nedslagsfeltet til

³ https://www.apollon.uio.no/artikler/2018/1_strandsonen.html

drikkevannskilden. På Buheii ville naboene med jakt og fiskerettigheter fått mulighet til å ivareta rettighetene sine. Og på Fosen, hva ville skjedd der? Motvind Norge mener med styrke at menneskerettighetsbruddet kunne vært unngått om kommunen hadde gjennomført samordningsplikten og dermed avklart rettighetsforholdene av reindriftsområdene, som er påkrevet i forbindelse med både plan- og byggesaksbehandling.

Det finnes mange flere eksempler.

Poenget er at det å gi unntak fra plan- og bygningsloven skapte stor risiko for lovbrudd, fordi den kommunale saksbehandlingen og rutinemessige arealavklaringen, herunder i byggesaksfasen, ble overført til en annen myndighet uten tilstrekkelig faktisk eller rettslig kompetanse.

1.4. Oversikt over lovbrudd som følge av forvaltningskaoset (ikke uttømmende):

- Det ble ikke gitt tilstrekkelig tydelige lovhjemler for riktig arealavklaring hverken i planfasen eller for byggesaksbehandlingen. Dette gjelder f.eks. pbl § 19-2, hvor energimyndighetene godt hjulpet av bransjens advokater, har «tolket inn» en myndighetsoverføring fra kommunen til energimyndighetene, uten lovhjemmel. Etter norsk rett krever denne typen sideordnet delegasjon, også kalt derogasjon, egen hjemmel i lov⁴. Arealet er som oftest egentlig avsatt til LNF(R)-område, men unntatt fra kommuneplan gjennom dispensasjon. Her er plan- og bygningslovens obligatoriske vurderingstema ikke gjennomført, men i stedet er energilovens fordel-/ulempevurdering brukt som begrunnelse for å avstå svært store arealer. Se mer under avsnittet «Enorme arealer».
- Støyretningslinjen T-1442 og NVEs retningslinjer for skyggekast, hinderlys og iskast er ikke konsekvensutredet i tråd med SEA-direktivet. De er ikke basert på kunnskap om norske forhold, og det er ingen dokumentasjon på at de ivaretar folkehelse om de følges. SEA-direktivet er en del av norsk lov. Støykravet om Lden 45 lar seg ikke kontrollere da det er en årlig gjennomsnittsverdi, og bør erstattes av støykrav som kan måles ved bygning. Se mer i høringsuttalelsen fra folkehelseutvalget i Motvind Norge.
- Det er ikke foretatt helsekonsekvensutredninger (HKU) som følger av folkehelselovens § 22, forskrift om miljørettet helsevern § 3 og KU-forskriftens § 21. Støyretningslinjen og føringene for iskast, hinderlys og skyggekast er ikke konsekvensutredet, og det heller ikke utført HKU, og erfaringen er at naboer får for stor helsebelastning. Støygrensene som settes tar mer hensyn til energimyndighetenes og utbyggernes behov for energiproduksjon, enn naboenes behov for ro, søvn, og god bo- og livskvalitet. Dette skulle vært ivaretatt ved at arealbruk som medfører fare for helsefare, var ekskludert i tidlig planfase. Deretter skulle pbl sitt krav om KU og samordning ha sikret at helsehensyn faktisk var ivaretatt.
- Søknad om eiendomsendring er ikke innsendt og kartlegging av andres rettigheter i området (jakt, fiske mv) er ikke utført, fordi energimyndighetene har sagt til kommunene at det ikke er søknadsplikt. Jf. Pbl § 20-1 m). Folk har mistet bruksrettighetene sine til nye rettighetshavere som gjerne er store internasjonale fond. Motvind Norge har fått medhold av Kommunal- og distriktsdepartementet i at det er søknadsplikt, og at bare bygninger og anlegg er unntatt.
- Reindriften og reindriftsmyndighetene har ikke kommet inn på et tidlig nok tidspunkt. Igjen ser vi at etatene som sitter med ansvaret og kompetansen ikke er involvert på grunn av den manglende samordningen. Dette har medført brudd på Konvensjonen om sosiale og politiske rettigheter, sameloven og reindriften.

⁴ <https://motvind.org/motvind-norge-ber-om-lovavklaring-av-plan-og-bygningsloven-%c2%a7-19-2/>

- Det er ikke søkt om bygging av adkomstveg, jf. pbl § 20-1 k)
- Det er ikke søkt om terrenginngrep jf. store massetak pbl § 20-1 l)
- Det er ikke søkt om omfattende endringer av tiltaket, f.eks. økning av MW fra 66 til 99 MW for Måkaknuten vindkraftverk med stor økning i turbinhøyder og rotordiameter. Denne følgen er det flere som kjenner til.
- Flere naboer opplever brudd på TV-signaler fordi energimyndighetene ikke har sørget for samordning med de som leverer TV-signalene, Norges Televisjon. Dette ville vært sjekket ut i den kommunale samordningen.
- Det er registrert interferens med radarsignaler fra flyplasser, f.eks. fra Haramsøya overfor Vigra flyplass. Dette ville vært sjekket ut i den kommunale samordningen.
- Lovbruddene har i sin tur skapt mange saksbehandlingsfeil og rettsikkerhetsbrudd. Manglende søknadsbehandling etter pbl. medfører f.eks. at det ikke er fattet vedtak, og at naboer dermed ikke er varslet, eller hørt og at de ikke har et vedtak å klage på.
- Helsebelastning pga. for høy støy ift. vilkårene i den offentligrettslige konsesjonen søkes reparert gjennom privatrettslige støyavtaler. Tonstad vindkraftverk kjører f.eks. støy målt til over Lden 70 dBA, som er opp til 12 ganger mer enn tillatt overfor hyttenaboene. En privat støyavtale er i seg selv en kritikkverdig måte å reparere brudd på offentligrettslig konsesjonsvilkår på, og tiltak som støyisolering av bygningen hjelper ikke på støyforurensningen som er utendørs, og det hjelper ikke for ville dyr og dyr på beite. Her er konsesjonen brutt, men energimyndighetene godtar at konsesjonær betaler seg ut av det. Naboene må ta ut søksmål for å få vurdert dette. Her blandes privatrett og offentligrett og partenes/naboenes rettigheter forsvinner.
- Verditap på eiendom vurderes ikke. Ingen naboer får erstatning med mindre de går til rettsak, og da har domstolen lagt seg på en svært restriktiv linje.

Det er helt avgjørende at de nye lovbestemmelsene sørger for at samordningsplikten på kommunalt nivå ivaretas både i planbehandlingen og byggesaksbehandlingen. Plan- og bygningsloven som sektorovergripende hovedlov må gjeninnføres fullt ut. Et nytt forslag om særordning for energilovsaker har høy risiko for at lovbruddene fortsetter.

1.5. Hensynet til å unngå dobbeltbehandling

På side 9-10 i forslaget står det «I og med at konsesjonsbehandlingen av vindkraft er forutsatt å bestå som en helhetlig samfunnsøkonomisk avveining av alle fordeler og ulemper ved prosjektet, herunder avveining av både lokale, regionale og nasjonale hensyn etter grundige utredninger og høringer, forutsettes det nye regelverket utformet slik at det ikke fører til unødvendig dobbeltbehandling.»

Det er viktig at lovgiver og lovutøver merker seg to viktige rettsvirkninger av energilovvurderingen, som ikke er behandlet i forslaget:

For det første skal energilovvurderingen basere seg på en samfunnsøkonomisk vurdering for å avgjøre om konsesjonen er «samfunnsmessig rasjonell». Se energiloven §§ 3-1 jf. 1-2. Samfunnsøkonomisk metode er et fag, som også gjenspeiles i kravene i Utredningsinstruksen. Etter gjennomgang av mange konsesjoner har Motvind Norge sett at den samfunnsøkonomiske metoden ofte ikke er fullstendig. Dette gjelder særlig fordelingen av fordeler og ulemper, som ikke er vurdert. Konsesjonens fordeler og ulemper vurderes, men det er uten unntak utbygger som får alle fordelene,

mens naboene og rettighetshavere i arealet får alle ulempene, uten at fordelingen vurderes i seg selv.

Det andre vesentlige poenget er at så lenge den kommunale samordningen med annet lovverk og annen myndighet mangler, vil det også være mangler i beslutningsgrunnlaget for den samfunnsøkonomiske vurderingen etter energiloven. Når det f.eks. ikke foretas en lovavklaring eller rettighetsavklaring kommunalt, som hører under samordningsplikten, vil den skjønsmessige fordel-/ulempevurdering etter energiloven ikke ta dette i betraktning. Krav i en preseptorisk lov kan på denne måten bli hoppet over, og anbefalte retningslinjer kan blir brutt. Konesjonsvurderingen blir da tilfeldig, noe som kan innebære lovbrudd, rettsikkerhetsbrudd og ugyldige konsesjoner.

Lovavklaringen fra kommunalt nivå kan ikke erstattes av konsekvensutredningen fordi det er to ulike prosedyrer og ulike hensyn som skal ivaretas. Ifølge forslaget vil konsekvensutredningen i den nye ordningen komme etter at kommunen har foretatt planavklaringen, og ettersom kommunen på KU-tidspunktet ikke kan angre seg, blir den kommunale myndigheten også avskåret før samordningsplikten inntreer i byggesaksbehandlingen. Denne rekkefølgen henger ikke helt i hop, og manglende planmessig helhet vil alltid være en risiko når hensynet til sektormyndigheten overstyrer hensynene kommunen skal ta som sektorovergripende etat i arealsakene.

Hensynet til å unngå dobbeltbehandling må ikke gå på bekostning av beslutningsgrunnlaget fra den kommunale samordningsprosessen med lov- og rettighetsavklaringer, hverken i planfasen eller byggesaksfasen.

1.6. Andre fordeler med å rydde opp i ansvar, oppgaver og roller

Å føre ansvaret for arealene tilbake til kommunen sammenfaller også med prinsippet om folkevalgt demokratisk styring samt lokal medvirkning og medbestemmelse, knyttet til lokal samfunnsutvikling og arealdisponering. Befolkningen skal bestemme over egne landskap og arealer.

Det er ingen andre samfunnsområder som har unntak fra plan- og bygningsloven, hverken forsvaret, helsetjenester, flyplasser, eller store veganlegg. Plan- og bygningsloven er den sektorovergripende hovedloven for samfunnsutvikling og arealdisponeringer i Norge.

Det er også en fordel for energimyndighetene at de nå får mulighet til å stanse søknader på et tidlig tidspunkt. Energimyndighetene har ved flere anledninger sagt at de ikke har hjemmel til å si nei til å saksbehandle søknader, men nå kan de det på et tidlig tidspunkt, som høringsinstans i kommunens planbehandling.

2. Til forslagene

2.1. Krav om områdeplan for vindkraft

I forslaget er det kommunen som skal ta stilling til arealbruken gjennom at det stilles krav til å opprette områdeplan, som deretter skal vedtas i kommunen med kartfesting og eventuelle planbestemmelser. Adkomstveg skal også være en del av områdeplanen.

2.2. utfordringer med forslaget om områdeplan

2.2.1. Detaljeringsgrad

Den første utfordringen gjelder at det ikke stilles krav til detaljering av planen. Planen kan dermed bare inneholde geografisk avgrensning. Dette er en fremgangsmåte som innebærer usikkerhet om innholdet. Usikkerhet om innholdet kan føre med seg mange forhandlingspunkter, og åpner for muligheter for å påvirke. Det bør stilles krav til detaljeringsgrad som gir kommunen en reell mulighet til å vurdere konsekvensene.

Manglende innhold påfører kommunen en «heftelse» som kan hindre annen utvikling. Hvordan skal andre aktører, som hytte- og boligbyggere, grunneiere, industribedrifter og andre planlegge sine satsinger og utbyggingsaktiviteter, når de ikke aner hvor omfattende vindkraftverket kan bli? Og hvordan skal naboer kunne sende inn relevante høringssvar, der de ivaretar sine og samfunnets interesser, hvis det som kommer på høring kun er en ytre tiltaksgrænse?

2.2.2. Private aktører får råderett

Denne andre utfordringen er at private utbyggere skal få muligheten til å lage områdeplanen, og stå for påvirkningen. De private utbyggerne er svært profesjonelle, og vil kunne utøve press på kommunen. Kommunen mister i praksis sin styringsmulighet, opparbeider seg ikke inngående kunnskap om planene og har ikke «hånda på rattet», slik de har ved detaljregulering.

I en travel hverdag blir de et lett bytte for overbevisende utbyggere, med skarp penn og en bevisst seleksjon av det faktum som presenteres og det som holdes tilbake. Denne fremgangsmåten er etter hvert velkjent, men ikke for nye kommuneansatte og politikere. Mang en kommunepolitiker har fått seg en overraskelse når de får se det endelige anlegget. Det var jo ikke det de trodde de hadde fått forelagt og sagt ja til, og det har de faktisk helt rett i. Nytt lovforslag viderefører muligheten for utbyggere å utnytte kommuner med lite kunnskap om vindkraft, med små administrative ressurser og en kommunelege i 20% stilling.

2.2.3. NVE som planmyndighet

Den tredje utfordringen er at NVE foreslås som en mulig planmyndighet for høring og konsekvensutredning av områdeplanen. Som vist over er dette problematisk uten at lovhjemlene blir helt tydelige i overføringen av kommunenes kompetanse. Energimyndighetene har fortsatt ikke vist i hverken ord eller handling at de har tatt innover seg at de har forårsaket et menneskerettighetsbrudd, og en rekke andre lovbrudd. Motvind Norge mener derfor det er en forutsetning med tydeligere hjemler hvor plan- og bygningslovens samordningsplikt, både i plan- og byggesaksfasen, blir ivaretatt. Den som har kompetansen på myndighetsområdet, må ivareta naboenes og rettighetshavernes interesser.

Ved å dele opp rollene slik foreslått i forslaget vil selve funksjonen med en sektorovergripende arealforvaltning på nytt undergraves. Arealforvaltningen består av forvaltningsenheter i kommunen og hos statsforvalter med spisskompetanse på å sikre gode prosesser, som skal ivareta rettsikkerheten og samordne lovverket.

Motvind Norge mener det gir større trygghet for rettsikkerheten om dette også gjelder arealforvaltningen knyttet til ny energiproduksjon. Energimyndighetene har ikke den brede fag-, juss- og arealforvaltningskompetansen, som finnes i kommunal og regional offentlig forvaltning. NVE og OED vil ikke kunne skaffe seg lokal kompetanse på tilfredsstillende vis, gjennom bare å ansette noen flere saksbehandlere. Energimyndighetene har med unntakene som har vært ikke forstått hvilke

hensyn som skal ivaretas i arealavklaringen, og bør derfor ikke overta disse rollene og oppgavene som planmyndighet.

2.2.4. Kommunens angreerett

Forslaget legger opp til at kommunen ikke kan angre seg når konsekvensutredningen er startet. Samtidig foreslås at KU for områdeplan og konsesjon samkjøres. Dette betyr at kommunen risikerer å måtte avgjøre områdeplanen uten at de er kjent med konsekvensene, og uten at det går fram av prosjektet hvilke andre myndigheter eller rettigheter som blir berørt.

Kommunen vil heller ikke kunne ivareta plan- og bygningslovens krav om bred og god medvirkning i planprosesser, og den vil da kunne gå glipp av vesentlig kunnskap som lokalbefolkning, interesseorganisasjoner mv. besitter om f.eks. dyre- og fugleliv, lokale drikkevannsbrønner, friluftslivsbruk, lokale miljøforhold o.l. Da vil saken ikke kunne opplyses tilfredsstillende.

Dersom slik kunnskap først blir tilgjengelig senere i prosessen, f.eks. i en klagebehandling av konsesjonen, vil det kunne være for sent for å endre vedtaket og prosessen vil være uten god medvirkning. Folkehelseinstituttet i Nederland (RIVM) har dokumentert at naboer rundt et vindkraftverk med god medvirkning, reagerer mindre på støy fra turbinene enn naboer som har opplevd dårlig medvirkning.⁵ I kommuner foregår det ofte parallelle utbyggingsprosesser, som nettopp krever at medvirkningen er god for å sikre god sameksistens i driftsfasen. De mange naboklagene på manglende medvirkning og manglende informasjon om klagerett, gjør at denne delen av planleggingsprosessen bør overlates til kommunene etter pbl.

Motvind Norge mener derfor det ikke kan fattes vedtak om slike omfattende arealinngrep uten større beslutningsgrunnlag. Det er viktig at kommunene er med lenger ut i prosessen for å få kunnskap om hvilke faktiske konsekvenser energiverket påfører naboer og samfunnet, slik at det ikke skapes en ny saksbehandlingsprosess med risiko for nye lovbrudd.

Det har også kommet til vår kunnskap at enkelte utbyggere nå søker å inngå privatrettslige avtaler med kommunene som skal «sikre» kommunene deltakelse etter at angrefristen har gått ut. Dette innebærer en ordning hvor kommunene først mister sin rolle som myndighetsutøver i egen kommune, for deretter å inngå avtale med den private utbyggeren, om å utføre sin lovbestemte rolle. Dette røkter ved fundamentet for det kommunale selvstyret og kan neppe være lovlig.

Motvind Norge foreslår at det stilles krav til vanlig detaljregulering for energilovsakene, og at saksbehandlingen følger plan- og bygningslovens hovedregel for å sikre tilstrekkelig beslutningsgrunnlag og god medvirkning. Energimyndighetene har, som alle andre sektorer, innsigelsesmyndighet for å ivareta sine interesser.

2.3. Byggesaksreglene – hva med dem?

Forslaget inneholder ingen avklaring (med unntak for adkomstveg) av hvordan byggesaksbestemmelsene skal håndteres, men henviser til at utbygger må stå for overholdelse av annet lovverk.

Hvis kommunen må frasi seg enhver mulighet til å vurdere saken på nytt etter at konsekvensutredningen er startet, vil det i praksis avskjære kommunens samordningsplikt av «annet lovverk» i byggesaksbehandling. Denne følgen er ikke kommentert i forslaget. Det er ikke heldig at

⁵ https://www.rivm.nl/publicaties/gezondheidseffecten-van-windturbinegeluid?fbclid=IwAR3ho385yWbnSo8tcf_ W0RdGWPFc-rPXAz0lUkhBKXfLQeNCjOZs74fXKE#abstract_en

oppgavene som følger av kommunens samordningsplikt skal overlates til en privat aktør som ikke har innbyggernes, naboenes og rettighetshaveres interesser i fokus.

Fordi det er den manglende kommunale samordningen av lovverket i byggesaksbehandlingen de fleste lovbrudd har kommet, bør dette avklares.

2.2.1 Adkomstveg

At adkomstveg skal tas med i områdeplanen lovliggjør praksisen som tidligere har vært utført av energimyndighetene, hvor kilometer på kilometer med adkomstveg på 5-20 meter i bredde er bygget uten byggetillatelse, i LNFR-områder i uberørt natur. Dette er lovbrudd som regnes som miljøkriminalitet.

Å følge loven er en god oppskrift på å oppnå lokal aksept i framtidige prosjekter, men hvis tidligere lovbrudd ikke samtidig erkjennes og repareres bygger dette opp under mistilliten til myndighetene og prinsipper om likhet for loven. Motvind Norge savner fortsatt en uavhengig gransking av forvaltningspraksisen som har ledet fram til lovforslaget.

2.4. Forslag om felles konsekvensutredning for områdeplan og konsesjon

Dette kunne vært et godt forslag hvis kommunene, f.eks. ved folkeavstemning, ble sikret en mulighet til å si nei etter at konsekvensutredningen ble ferdigstilt. Det legges i stedet opp til at kommunen skal sette av et areal i en områdeplan, som i realiteten kan være uten innhold, og hvor konsekvensutredningen av denne innholdsløse områdeplanen binder opp kommunen.

Ivaretagelse av konsekvensutredning forutsetter en viss detaljregulering i områdeplanen, og da mener Motvind Norge det er bedre å stille krav om vanlig reguleringsplan.

Det foreslåtte systemet vil også berøre klageretten til berørte parter på vedtaket om områdeplan. Når områdeplanen ikke har innhold, er det heller ikke noe å klage på utover selve det geografiske arealet som avsettes. Når innholdet kommer senere i MTA- og detaljplan etter energiloven, har klageretten på områdeplanen utløpt.

Også her vil rettsikkerheten til innbyggerne bli bedre ivaretatt med krav om vanlig detaljregulering.

2.5. Innholdet i konsekvensutredning

En viktig forutsetning for vårt forslag om detaljplan er at kravene til konsekvensutredning skjerpes.

For der første må utredningsoppdragene ut av markedet. Bestiller bør være en nøytral enhet og ikke utbygger, for sikre at innholdet styres av faglighet og ikke behovet for nye oppdrag. Det vil ikke bare gi bedre faglig grunnlag, men også tjene utredningsbransjen om de får mer tillitt.

Dernest er det viktig at kravene til innhold i konsekvensutredningene skjerpes, særlig i forhold til sumvirkninger av alle faktorer som kan påvirke helsen, slik som støy, skyggekast, visuell forurensning, sorg over naturtap, redusert eiendomsverdi, redusert tålegrense på grunn av enkeltfaktorer, forurensning, påvirkning av vannmiljø og påvirkning av barn og unges oppvekstvilkår. Utdyping av dette er gitt i høringsuttalelsen fra Folkehelseutvalget i Motvind Norge.

Naturverdier bør i et nytt nøytralt utredningsmiljø kunne gi viktig informasjon som både kommunen og energimyndighetene må vurdere i hhv. områdeplan og konsesjon. Vi viser her til konsesjonen til Andmyran vindkraftverk som ble stoppet pga. ny informasjon om myr, og f.eks. Bremanger som NVE avsto selv om kommunen ga tilslutning. Vurderingen av natur er svært viktig at også løftes opp over

det kommunale vurderingsrommet da det må ses i både regionalt, nasjonalt og internasjonalt perspektiv, og at det gjøres av fagfolk. Dette styrkes av naturavtalen som nylig ble inngått i Montreal.

En vesentlig konsekvens som ikke tidligere er tatt med er bevisstheten om at i det øyeblikk kommunen gir sitt samtykke, overføres verdiene fra lokalbefolkningen generelt og naboer og rettighetshavere spesielt, til utbygger. Det er som å trykke på en knapp og pengeverdi, livsverdi, boverdi, naturverdi, allemannsrett, friluftsverdi, bolyst, investeringslyst overføres til utbygger. Tillatelsen ligger som en heftelse over lokalsamfunnet og den kan videreselges i mange år selv om det ikke bygges ut (jf. Andmyran og Innvordfjellet), og i 25-50 år om det bygges ut.

Motvind Norge mener dette er sterkt underkommunisert i forslaget om å oppnå lokal aksept og forankring, og at det bør kompenseres gjennom en erstatningsordning uten at naboene må gå via domstolen.

2.6. Forslag om ekspropriasjon

På side 24 står det at *«Departementene anser at det er mest naturlig at spørsmål om ekspropriasjon som i dag behandles i sammenheng med konsesjonsbehandlingen og at det skjer i samsvar med reglene som er behandlet her, og ikke etter reglene i plan- og bygningsloven som beskrevet i kapittel 3.1.9.1.»*

Motvind Norge mener at denne løsningen forutsetter at det stilles krav til at vurderingen må knyttes opp til oreigningslovens krav, og ikke energiloven. Det er per i dag konsesjoner som kan begrunnes som «samfunnsmessig rasjonelle» etter energiloven, slik loven praktiseres, men som likevel ikke kan begrunne ekspropriasjon etter oreigningsloven. Et eksempel på dette er anlegg hvor kraftproduksjonen skal eksporteres, eller hvor det er så stort kraftoverskudd at det ikke er nødvendig å produsere mer av hensyn til forsyningsikkerheten i Norge eller hvor vindkraftkonsesjonen begrunnes med næringsutviklingsprosjekter.

Det strider mot den alminnelige rettsoppfatning at en privat vindkraftutvikler skal kunne overta arealer med tvang for å produsere kraft til kryptofabrikker, næringsutvikling som utløser subsidier lenge før bygging (batterier), eller eksport, og vi mener dette også følger av oreigningslovens vurderingstema om at tiltaket må være «tvillaust meir til gagn enn til skade».

Konsesjoner etter energiloven som ikke lenger kun skal sikre statens kontroll med forsyningsikkerheten, kan ikke begrunne automatisk rett til ekspropriasjon.

Ifølge forslaget om områdeplan vil det på tidspunktet for arealavklaringen etter plan- og bygningsloven heller ikke være tilstrekkelig med informasjon for å avgjøre om arealet kan eksproprieres.

2.7. Forslaget om statlig plan

Motvind Norge støtter forslaget om å fjerne den særlige hjemmelen for å gi statlig plan etter pbl § 6-4, 4. ledd. Vi mener likevel at det er viktig å opprettholde to-trinns klagebehandling.

3. Lovforslaget reiser en rekke bekymringer

3.1. Store verdier står på spill

Vindkraftbransjens forretningsmodell forutsetter at det gis tilgang til arealene. Dette gis gjennom hemmelige grunneieravtaler og kommunalt planvedtak. Grunneieravtalene har klausuler om

automatisk forlengelse og om at de kan videreselges, noe som er en forutsetning for at vindkraftprosjektet skal få verdi.

Grunneieravtalen og kommunens planvedtak overføres til et selskap som det er vanlig at blir videresolgt til investorer. Selskapet får en verdi gjennom muligheten til å bygge ut. Når investorene, som gjerne er utenlandske fond, har kjøpt selskapet, blir det normalt tinglyst og pantsatt. Motvind Norge har sett pantsettinger på opptil 5 milliarder kroner for et vindkraftverk (Tellnes).

Tilgangen til arealene og muligheten til å bygge ut gjør utmarksområdene om til investeringsobjekter. Jf rettssaken om Andmyran vindkraftverk hvor investoren har tapt mye penger lenge før vindkraftverket er bygget.

Kunnskap om utmarka som realkapital og panteobjekt for store lån som kan reinvesteres, er viktig å ha med seg inn i en avgjørelse om fremgangsmåten i plan- og bygningsloven. Det viser hvor viktig den kommunale saksbehandlingen er for en vindkraftutbygger, og alle andre som skaper penger gjennom tilgang til arealene. Det å gi uklare regler som gir forhandlingsrom til disse aktørene, skaper påvirkningssituasjoner og mulige utmattelsesstrategier overfor grunneiere, naboer og kommuner.

Det er derfor bekymringsfullt å utsette kommunale saksbehandlere for disse aktørene, uten at de har betydelige ressurser tilgjengelig. Kommunene bør derfor tilføres ressurser slik at de settes i stand til å ivareta befolkningens interesser. Landets arealer og betydningen det har for folks livskvalitet bør trygges bedre.

3.2. Enorme arealer

Forslaget blir ikke mindre bekymringsfullt ved at det er enorme arealer som skal kunne overlates disse private interessene.

Departementet viser i sitt høringsbrev til at det ble gitt 86 operative konsesjoner frem til konsesjonsbehandlingen ble stoppet i 2019. Totalt arealforbruk for selve planområdene er beregnet til om lag 600 km² av Motvind Norge. I følge Asplan Viaks rapport «Arealbruk for vindkraft på land»⁶ har disse 86 konsesjonene et arealforbruk på rundt 1760 km². Dette er med noe av influensområdet.

«Til sammenligning er det samlede by- og tettstedsarealet i Norge, når alle byer og tettsteder tas med, på 1 138 km², og det samlede industriarealet 168 km². Vindkraftanlegg innebærer følgelig en omdisponering av areal til det rettslig bindende arealformålet bygge- og anleggsområde i kommuneplanens arealdel som er uten sidestykke i Norge.»

I tillegg kommer at arealet vi snakker om i hovedsak er uberørt natur, avsatt til LNF(R)-område. For å oppnå samsvar med plan er det i en hybrid saksbehandlingsprosess dispensert uten at plan- og bygningslovens krav i § 19-2 er fulgt. Begrunnelsen for dispensasjonen er energilovens skjønnsmessige fordel-/ ulempevurdering, og ikke plan- og bygningslovens obligatoriske hensynsvurdering og fordel/ulempevurdering. Arealene er dermed ikke arealavklart på riktig måte. Dette er i seg selv en ulovlighet som hverken er erkjent, eller gransket.

Når vi er kjent med forretningsmodellen beskrevet i kapitlet over, er det lett å forestille seg hvor mye verdi det er mulig å generere fra disse områdene som gratis stilles til disposisjon, gjennom videresalg, pantsetting før utbygging, og gjennom strømsalg når den tiden kommer. Presset mot arealene er på denne måten enormt fra utbyggingsaktørene og investorene. Motvind Norge mener også av den

⁶ <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/samfunnsutvikling/samfunnsplanlegging/Lokalisering-av-storre-vindkraftanlegg-og-kommunen-som-arealplanmyndighet.pdf>

grunn at en områdeplan ikke er detaljert nok til at kommunen kan vurdere arealene og konsekvensene av en utbygging.

Staten bør fremskaffe informasjon om størrelsesorden på verdiene det er snakk om, slik at en vet hvilke verdier som vurderes overført fra lokalsamfunnet til private utbyggere.

3.3. Tilgang til arealene er økonomisk motivert.

Ifølge Transparency International Norge er dette samme spørsmålet reist av innbyggere over hele verden: Hvem eier arealene våre?

«Bakgrunnen for disse spørsmålene er at eiendom er verdifullt som mye mer enn et sted å bo og som et sted å drive virksomhet. Eiendom i storbyområder rundt om i verden blir også brukt som midler for hvitvasking.»

«Lekkasjene fra Pandora-papirene samt en hel rekke studier og forskning har bekreftet at utbyttet fra kriminelle handlinger plasseres og hvitvaskes ved bruk av fast eiendom, enten det er tjent inn gjennom korrupsjon eller annen kriminell aktivitet. Ulovlig kapital fra andre deler av verden havner dermed i de rike landene og i de kommersielt attraktive eiendomsmarkedene.»

I Norge ser vi at en økende andel av all eiendom i Norge har utenlandsk eierskap. Dette gjelder alle typer eiendom, og andelen som er registrert i skatteparadis har økt raskt. Mens 31 prosent av de utenlandsk eide eiendommene ble registrert i skatteparadis i 2011, økte andelen til 38 prosent i 2017.⁷

For vindkraft viser Tax Justice Norge i rapporten «Vindkraftens skyggesider» at 7 av de 10 største eierselskapene kan knyttes til skatteparadis, enten gjennom eierskapsstruktur eller finansiering. Totalt kan 42 % av norsk vindkraftproduksjon knyttes til skatteparadis.⁸

Det er svært viktig at alle politikere i kommunene, i fylkene og på Stortinget forstår at tilgangen til arealene, og kontrollen med hvordan de blir brukt, ikke blir gjenstand for god kommunal samfunnskontroll og utvikling med denne endringen i plan- og bygningsloven, men at forslaget gjennom sin uklarhet åpner et rom for påvirkning og press fra profesjonelle aktører. Se også publikasjonen «Beskytt kommunen!» fra Transparency International⁹.

At staten ikke har oversikt over hvem som eier kraftproduksjonen og disponerer arealene våre er alvorlig, og det blir forverret av at eieren kan være involvert i kriminell virksomhet, med investering av penger derfra.

For både kommunen og grunneierne er det en risiko få har vært forberedt på at det er disse selskapene som er avtalemotpart og rettighetshaver i henhold til grunneieravtalen, den kommunale planen og konsesjonen, også i eventuelle rettsvister. Sirdal kommune har bl.a. vært i rettsak mot utbygger av Tonstad vindkraftverk og dennes «smarte» måte å binde opp kommunen på med ensidige erklæringer.

Dette bør staten sørge for at kommer under kontroll også av hensyn til grunneierne og kommunene. Realiteten er at staten i stedet ofte er på utbyggersidens interesse i disse sakene fordi de har gitt

⁷ <https://www.transparency.no/blog/beneficial-ownership-transparency-in-norway-real-estate-as-a-safe-haven-for-money-laundering>

⁸ <https://www.taxjustice.no/artikkel/skatteparadis-i-norsk-vindkraft>

⁹ <https://www.transparency.no/kunnskapssenter/publikasjoner/verktoy>

konsesjonen. Jf Fosen-saken, hvor staten tapte saken, og som også skal følge opp dommen som offentlig myndighet.

3.4. Hvordan er Montrealavtalen tenkt ivaretatt?

Vindkraft har som vist over, et enormt naturforbruk. I Norge er det i tillegg sånn at naturen blir ødelagt for alltid. Fjellet sprenges med dynamitt. Kilometer på kilometer med veg bygges i uberørt natur. På flatlandet i Europa derimot, er det knapt synlig om det en gang har stått en vindturbin. Det er uforståelig at departementet legger opp til mer arealkrevende kraftutbygging i uberørt natur.

Motvind Norge påpeker også at den nylig inngåtte Montrealavtalen, skal være i samsvar med plan- og bygningslovens §§ 1-1, 3-1, 3-5 og 6-1, og danne ramme for våre statlige arealdisponeringer og statens retningslinjer for fylkeskommunal og kommunal planlegging etter loven. Forslaget inneholder ingen henvisning til hvordan dette er tenkt ivaretatt.

Den globale naturtapskrisen er erkjent som eksistensiell, er direkte relatert til våre arealdisponeringer og under ekstremt hurtig negativ utvikling. Skal det være mulig å bremse denne utviklingen vil det kreve vesentlig styrking av lovvernet. Forslaget om krav til områdeplan legger opp til det motsatte, mens et krav til ordinær reguleringsplan vil kunne ivareta vurderingene i Montrealavtalen når den innarbeides i plan- og bygningslovens formål. I tillegg bør naturvurderingene løftes opp for å sikre regionalt, nasjonalt og internasjonalt perspektiv.

3.5. Hvorfor er energimyndighetenes rolle spesiell?

Hensynet til sterk statlig styring av energisektoren har tidligere vært et viktig argument for at saksbehandlingen av energilovsaker i hovedsak skulle ligge hos energimyndighetene.¹⁰ Og det er fortsatt sånn at kontrollen med hvor mye som skal produseres, dvs. installert effekt, nettilgang og hensynet til at markedet skal fungere, må ligge hos energimyndighetene i konsesjonen.

I Ot.pr. nr. 23 2007-2008 pkt. 3.6.3 om gjeldende plan- og bygningslov står det:

«En sikker kraftforsyning er en overordnet forutsetning for velferd og verdiskaping. I et moderne samfunn må kraftsystemet fungere optimalt. Stortinget har derfor forutsatt sterk statlig styring og kontroll innenfor energisektoren. En slik overordnet styring har vært ansett som nødvendig for en sikker energiforsyning.»

Motvind Norge forstår at hensynet til statlig styring av energisektoren er en forutsetning for forsyningssikkerheten i landet. Forsyningssikkerhet defineres som «kraftsystemets evne til kontinuerlig å levere strøm av en gitt kvalitet til sluttbrukere, og omfatter både energisikkerhet, effektsikkerhet og driftssikkerhet».

Det er likevel et langt strekk fra innenlands forsyningssikkerhet, som kan begrunne arealinngrep, til å dekke eksport av kraft eller mer eller mindre luftige planer om næringsutvikling, elektrifisering av sokkelen, kryptofabriker eller hydrogenproduksjon.

Til alt overmål er de innmeldte behovene for kraft unntatt offentlighet av Statnett. Det er derfor ikke mulig å vurdere om behovet for utbygging som akkurat nå formuleres som «Mer av alt – raskere»¹¹, er legitimt innenfor forsyningssikkerhetens ramme, eller om det skal brukes til eksport, næringsutvikling, elektrifisering av sokkelen, kryptofabriker eller hydrogenproduksjon.

¹⁰ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-32-2007-2008-/id500508/> pkt. 3.6.2

¹¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-3/id2961311/>

Begrepene som brukes i det offentlig ordskifte fra regjeringen og bransjen er også villedende og egnet til å tåkelegge, i det begrepene produksjon for «forsyningsikkerhet», «kraftutveksling» og/eller «eksport» brukes om hverandre for å underbygge ethvert aktuelt argument, uten at det er definert hva forskjellen i innholdet er.

Motvind Norge påpeker også at energimyndighetene ikke benytter seg av «sterk statlig styring» over arealforvaltningen de ønsker å få, men har overlatt arealforvaltningen og vedtaksprosessen med varsling og høring til den som søker om konsesjon. Det har som vi har nevnt over medført lovbrudd.

Det samme gjelder deres automatiske godkjenning av nye eiere av konsesjonene, og dermed nye avtaleparter for grunneierne, som er i strid med beredskapstankegangen som tidligere har ligget til grunn for energiforvaltningen, og tanken om energi som kritisk infrastruktur. Salg av selskaper og dermed eierskapet til konsesjonen og grunneieravtalene, skjer på det åpne markedet uten kontroll, og vi vet alle at på dette markedet finnes både stater og oligarker som da får kontroll over store norske arealer. Mange grunneiere opplever dette som ubehagelig da flere ikke har vært klar over at avtalen kunne videreselges. Grunneierne i distriktene risikerer f.eks. å få en annen stat som avtalemotpart.

Vi mener også at de mange prosjektene som begrunnes med forsyningsikkerhet, ikke faller inn under definisjonen av landets forsyningsikkerhet og dermed ikke kan begrunne behovet for «sterk statlig styring», da dette er rene kommersielle prosjekter.

Arealforvaltningen for slike prosjekter bør selvsagt følge vanlige regler i plan- og bygningsloven, og ikke være gjenstand for forenklet behandling etter energiloven og f.eks. forenklet tilgang til ekspropriasjon. Dette begrunnes også med likebehandling og hensynet til rettferdig konkurranse. Hvorfor skal disse utbyggingsinteressene få mulighet til å ekspropriere? Realiteten er noen av dem søker konsesjon etter energiloven i forbindelse med andre prosjekter (batterifabrikk og vindkraftanlegg), får subsidier på flere millioner, tar ut utbytte før noe er bygget, og legger ned prosjektet.

Sektorinteressenes ensidige blick på sin sektor er nettopp hovedgrunnen til at plan- og bygningsloven overstyrer sektorlovene i arealforvaltningen, og det er ingen grunn til at energimyndighetene skal få fortsette denne hybrisvarianten av offentlig forvaltning.

Det er i dette perspektiv vesentlig å registrere den nylig inngåtte hydrogenavtalen mellom den tyske og norske regjering. Avtalene omfatter ifølge Nettavisen en leveringsramme på 4 millioner tonn hydrogen i året og en maks kapasitet energimengde på 135 TWh. Det er nesten like mye som den totale kraftproduksjonen i Norge. Et slikt prosjekt krever enorme mengder energi og elkraft og areal. Avtalen om mulighetsstudie er inngått uten nærmere redegjørelse for konsekvenser for arealene og naturen. I mulighetsstudier er det stort sett bare fordelene som vurderes, og disse redegjøres for før den normale saksbehandlingsprosessen starter. Konsekvensutredningen vil komme lenge etterpå, og ifølge det nye lovforslaget kan ikke kommunene angre seg når den er ferdig.

På denne bakgrunn mener vi NVE/OED ikke bør få en egen rolle i planprosessen. Kommunene må heller få tilført ressurser og det bør heller etableres en mulighet for kommunen til å få hjelp ved behov. Se også publikasjonen «Beskytt kommunen!» fra Transparency International¹².

4. Konklusjon

- I forarbeidene til pbl av 2008⁽⁵⁾ er unntaket for energianlegg begrunnet med at det er behov for «sterk statlig styring med forsyningssikkerheten». I gjeldende forslag foreslås at private eiendomsutviklere skal få tilgang til enorme områder for kraftproduksjon. Er ikke den statlige styringen like viktig lenger? Når vi i tillegg vet at få av prosjektene som meldes inn til Statnett har med forsyningssikkerhet å gjøre, kan vi ikke støtte et fortsatt unntak fra plan- og bygningslovens vanlige regler om detaljregulering.
- En ordning med områdeplaner vil gi for stor myndighetsoverføring til svært profesjonelle private parter, som kommunene må forholde seg til i alle møter og forhandlinger. Maktforholdet er ikke jevnt, og det skaper ikke trygghet for befolkningen og arealene.
- Dette argumentet styrkes ved at forslaget åpner for uklarheter som erfaringsmessig blir forhandlingspunkter og påvirkningspunkter. Særlig gjelder dette detaljeringsgrad i planene og at kommunen er avskåret muligheten til å endre i ettertid.
- Forslaget om at KU for områdeplan og konsesjon skal samordnes innebærer at kommunene ikke kan ombestemme seg når de får kunnskap om konsekvensene. Kommunen og dens innbyggere avskjæres da fra reell medvirkning.
- Bestilling av konsekvensutredninger bør tas ut av markedet og flyttes over til en egen nøytral bestillerfunksjon.
- Det er viktig at kravene til innhold i konsekvensutredningene skjerpes, særlig i forhold til sumvirkninger av alle faktorer som kan påvirke natur og helse, slik som støy, skyggekast, visuell forurensning, sorg over naturtap, redusert eiendomsverdi, redusert tålegrense på grunn av enkeltfaktorer, forurensning, påvirkning av vannmiljø og påvirkning av barn og unges oppvekstvilkår.
- Vurdering av natur bør løftes opp fra det kommunale vurderingsrommet, mens vurdering av helse må ned på lokalt nivå.
- Økonomisk tap bør erstattes uten at naboene må gå via domstolen.
- Regelverket er også uklart fordi energimyndighetene ikke er villig til å skille mellom produksjon for forsyningssikkerhet og overskuddsproduksjon for eksport og næringsutvikling, og uvillig til å sette et øvre tak for produksjonen. Statnetts behovsvurdering og tilknytningsplikt, de enorme størrelsene på utenlandskablene og at vi er pliktig til å fylle 70 % av kablens kapasitet til enhver tid, går da i realiteten foran alle andre samfunnshensyn, og alle arealene i Norge står dermed i risiko for å bli utbygget.
- Kraftbehovet må være offentlig tilgjengelig slik at det er mulig å ta en samfunnsmessig økonomisk vurdering som skaper tillitt til at energimyndighetene tar beslutninger som er samfunnsmessig rasjonelle ut ifra et norsk perspektiv for å dekke forsyningssikkerheten i Norge. Dette for å sikre at arealene våre ikke skal dekke alle andre behov, som f.eks. andre lands forsyningssikkerhet, næringsutvikling som fortrenger eksisterende næring f.eks. der

---

¹² <https://www.transparency.no/kunnskapssenter/publikasjonerverktoy>

kryptofabrikker eller batterifabrikker foretrekker reindrift, eller bedriftsøkonomiske behov for å tjene å penger på eksport av kraft.

- Motvind Norge mener med styrke at hverken staten eller kommunen kan ekspropriere arealer i Norge for å dekke europeiske behov for kraft. Forslaget adresserer ikke dette.
- Motvind Norge mener at det for å unngå ytterligere forvaltningskaos og lovbrudd bør innføres klare og tydelige regler som er kjent i kommunene, og at det stilles krav om reguleringsplan, og om at saksbehandlingsreglene i plan- og bygningsloven blir gjeldende fullt ut.
- Byggesaksreglene er ikke en del av forslaget og blir som konsekvens av at kommunene ikke har angreirett, avskåret fra bruk. Dette kan ha store konsekvenser for rettsikkerheten som taler for at også disse må bli gjeldene for energianlegg.

Vi krever også på nytt at de gitte konsesjonene blir gjenstand for uavhengig gransking.

Med hilsen

Hildegunn Flengstad

Styreleder

Jørund Nygård

Administrativ leder

Saksbehandler:

Anne Merethe Baardvik, juridisk rådgiver

Kopi:

Justisdepartementet, Lovavdelingen
Olje- og energidepartementet
Klima- og miljødepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Norges vassdrags- og energidirektorat
Miljødirektoratet
Direktoratet for byggkvalitet
Direktoratet for mineralforvaltning
Folkehelseinstituttet
Helsedirektoratet
Sivilombudet
Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter

Statsforvalterne
Kommunenes Sentralforbund

**

Asplan Viak
Den Norske Turistforening
Fornybar Norge
Forum for natur og friluftsliv
Framtiden i våre hender
Fridtjof Nansens institutt
Friluftsrådernes landsforbund
Greenpeace
Holth og Winge
Industriaksjonen
La Naturen Leve
Landssamanslutninga av vasskraftkommunar
Landssammenslutninga av norske
vindkraftkommuner (LNVK)
Luftfartstilsynet
Mattilsynet
Multiconsult
Natur og ungdom
Naturvernforbundet
NHO Reiseliv
Norconsult

Norges Hytteforbund
Norges Jeger- og Fiskerforbund
Norges Miljøvernforbund
Norges Televisjon AS
Norsk Friluftsliv
Norsk Huseierforening
Norsk Vann
Norske Landskapsarkitekters forening
Norske reindriftsamers landsforbund,
Norske Samers Riksforbund
Samarbeidsrådet for biologisk mangfold
(SABIMA)
Sametinget
Statkraft AS
Statnett SF
Statskog SF
Tax Justice Network,
Transparency International Norge
Utmarkkommunenes Sammenslutning (USS)
WWF-Norge
Zero Emission Resource Organisation (ZERO)